

100 år

Et jubilæumsskrift

Horsens VVS Mesterforening

1895 5. sept. 1995

HORSENS VVS MESTERFORENING 100 ÅR

1895 - 5. SEPTEMBER - 1995

VED
JYTTE ROSENDAL HANSEN

UDGIVET AF
HORSENS VVS MESTERFORENING

FORORD

Et 100 års foreningsjubilæum blandt blikkenslagere og VVS-installatører er ikke en enestående begivenhed, for det var netop i årene omkring 1890-1900 at der ud over landet fremkom ønsker om dannelse af foreninger, hvor bl.a. almene faglige interesser kunne plejes.

Når bestyrelsen for Horsens VVS Mesterforening har fundet, at det er en milepæl, der fortjener at blive markeret med en beretning om, hvordan det begyndte, og hvordan det udviklede sig, så skyldes det ikke alene ønsket om at bevare mindet om det store arbejde, der blev lagt ved foreningens stiftelse, men i lige så høj grad ønsket om, at også fremtidens kolleger her skal kunne hente kendskab til dette arbejde og at der altid indenfor vort håndværk må findes personer, der vil arbejde for mere end deres eget.

Fra mange sider har man været os behjælpelige med at finde materiale, som har været af uvurderlig stor værdi i forbindelse med fremstillingen af dette skrift. Vi takker alle, der på den ene eller anden måde har bidraget til beretningens tilblivelse, og håber at den må interessere og underholde og derved yderligere befæste det samarbejde og sammenhold, for hvilket Horsens VVS Mesterforening herved udtrykker sin varmeste tak.

Horsens, 5. september 1995

Lars Juhl Nielsen
formand

Generalforsamling i Horsens 1906

L. C. Lohmann, Horsens

Chr. Nielsen Horsens

P. B. Nissen, Horsens

Udsnit af foreningens medlemmerne - omkring år 1920

Medlemmer med damer. Året er ca. 1945.

Urolige tider

Den første faglige konflikt oplevede man i 1903, da L. C. Lohmann havde bestridt formandsposten i den lokale forening i 3 år. Svendene havde opsagt den gældende løntarif ved nytår. Mestrene havde tilbudt dem en forhøjelse af timelønnen for værkstedsarbejde fra 33 til 35 øre og for udearbejde til 40 øre.

Betingelsen var, at fagforeningen ville garantere, at fabrikken "Aurora" eller en anden af fagforeningen støttet forretning ikke underbød mestrene i Horsens. Det kunne man ikke blive enige om, og svendenes formand, Lytjohan, kunne f.eks. henvende sig på et værksted og meddele mesteren, at hvis kravene ikke blev opfyldt, ville han tage sine medlemmer med sig. Hvordan konflikten endte, melder foreningens protokol intet om. Men beretningen vidner om, at midlerne i 1903 var hårde og kontante.

Den første verdenskrig medførte dybtgående ændringer af den daglige tilværelse i de krigsførende lande og bragte store forandringer også for det neutrale Danmark. Det første af de fire år, over hvilke den første Verdenskrig strakte sig, stillede på ingen måde Danmark ugunstigt. Tværtimod. De krigsførende lande havde brug for alt, hvad det neutrale Danmark kunne frembringe. Men hurtigt skulle det blive anderledes. Grænserne spærredes, og følgen heraf var mangel og dermed voldsomme prisstigninger på råmaterialer.

For blikkenslager- og kobbersmedefagets vedkommende kan nævnes nogle særdeles sigende eksempler. Således havde nye blyplader før krigen kostet 25 øre pr. kg. Nu steg de til 6 kroner 50 øre og blytage pillet af kirkerne landet over betaltes med 2,50 pr. kg. Skønne gamle kobberting, og ting med præg af kunsthåndværk og arvet fra slægt til slægt, havnede nu i smeltediglerne. Nævenyttige opkøbere hjemsøgte landet fra Skagen til Gedser og betalte gammelt kobber med henved 16 kroner kiloet, mens den normale pris for en plade havde ligget mellem 3,50 og 4 kroner. Tagrender af zink blev pillet ned og erstattet med render af galvaniseret jern eller forblyet jern, og landmændene fik rig afsætning for deres ladetage af pandeplader eller bølgejernplader. Dette materiale blev i udstrakt grad brugt til at reparere kokekar af alle arter med i stedet for blik. Hygiejnens strenge krav var der ingen, der ønskede at rette sig efter.

Men skønt krigstidens og de nærmeste efterkrigsårs mange problemer i høj grad lagde beslag på mange kræfter, så blev der alligevel i denne periode gennemført adskillige reformer og flere af dem meget betydningsfulde.

Fra branchens side blev der gjort, hvad man formåede for at genskabe hensigtsmæssige og stabile arbejdsrytmer. Fra fabrikkernes side begyndte man i efterkrigsårene at interessere sig for design, og måske endnu vigtigere var det, at man på trods af situationen, fra håndværkernes side fortsat værnede om det gode, håndværksmæssige arbejde. Den håndværksmæssige kvalitet var væsentlig for alle nyinstallationer og ændringer, og bragte dermed udviklingen indenfor sanitet på vej til det, den er i dag i komfortens, hygiejnens og miljøets interesse.

De bekvemmeligheder vi i dag tager som en selvfølge var nær ved at være utænkelige for bare hundrede år siden. Det ville være en skam at sige, at Dan-

mark var hurtig i vendingen med at indføre den moderne sanitets installationer. Men gik udviklingen op til årene omkring 1950 ikke særligt hurtig, så gjorde den det til gengæld efter.

Der er ingen tvivl om, at denne forvandlings væsentligste forudsætning var den industrielle revolution. I den industrielle revolutions kølvand fulgte en social revolution. Det store arbejdsløshedsspøgelse som tiden i og omkring 2. verdenskrig frembragte forsvandt i løbet af 60'erne, og dermed også mange menneskers angst for at sætte sig i for store udgifter. Dette forhold gav gode muligheder for salg af langvarige goder på afbetaling, og skabte et betydeligt bygge-boom.

Sanitet forudsætter en vis velstand parret med et ønske om de bekvemmeligheder og den sundhedsbetryggelse, som det rindende vand, badeværelser og vandklosetter betyder. I Danmark var det omkring århundredeskiftet meget sjældent, at der til menneskers boliger hørte wc, endsige badeværelse. Sammen med den forbedrede sociale velstand meldte ønskerne om bedre sanitet sig. For blikkenslagerfaget betød dette nye muligheder og nyt arbejde. Det betød dermed også, at mestrene skulle sætte sig ind i mange nye tekniske detaljer, men naturligvis gav dette ikke anledning til problemer.

Da alle troede, at arbejdsløshed og økonomiske problemer var manet eftertrykkeligt i jorden for evigt, dukkede begreberne imidlertid op igen med fuld styrke sammen med oliekrisen i slutningen af 70'erne. Oliekrisen betød afmatning indenfor håndværksfagene, men gav samtidig anledning til endnu en ny aktivitet: VVS installatøerne kom i fokus med energibesparende automatik.

Når en familie idag indretter sig, og omsætter drømme til virkelighed, er VVS-installatøren den første, man tager med på råd. Når han kender ens bolig og behov, kan han give den rigtige rådgivning, som passer til familien.

Man kan få inspiration ved at tage brochurer med hjem og se på, hvad der passer bedst. I dag har et badeværelse mange bademuligheder. Der er hundredevis af variationer at vælge imellem. VVS-installatøren kan via rådgivning sikre, at nyindretningen bliver mest optimal. Også på en måde, så naturen kan holde til det. Med ganske få foranstaltninger kan f.eks. vandforbruget nedsættes mærkbart.

Ser vi lidt længere frem i tiderne - til starten af 80'erne - bliver VVS-installatøren vigtig som rådgiver i endnu en energibesparende sammenhæng: Ved naturgassens ankomst til Horsens. Før oliekrisen var der ikke mange, der forbandt boligens varmemeforbrug med de store miljøproblemer, der skulle vise sig at lure lige om hjørnet. Men når man tager i betragtning, at varme til opvarmning og varmt vand i boligen tegner sig for 50-60% af husholdningens energiforbrug, er det klart, at det er en vigtig del af den energimæssige forurening. Derfor - og med oliekrisen in mende - lod mange sig tilslutte naturgasnet, hvilket gav god beskæftigelse for VVS-branchen. Idag er hensynet til miljø og vandbesparende foranstaltninger således blevet en væsentlig faktor, ligesom byens opdeling af regnvand og spildevand er med til at sikre forsat vækst i branchens arbejde.

Tidligere tiders speciale med kobber og blydækning er afløst af primært tag- og facadebeklædning med zink, der må siges at have fået en renæssance blandt arkitekter landet over.

Sådan er det i 1995.

Hundrede år er et betragteligt tidsrum målt i måneder, uger, dage og timer, men målt i udvikling og ændringer af menneskets hverdag og vilkår er de sidste 25 år af VVS Mesterforeningens historie ikke de mindst betydningsfulde.

Forudsætningen for at drive en forretning i vores branche i dag er så vidt forskellig fra, hvad den var i gamle dage. Udviklingen har som nævnt været enorm, og med den har forudsætningen for at drive forretningen ændret sig kolossalt. Tag blot endnu et begreb: Uddannelse af svendene. Eller kravene til mestrenes administrative kunnen for at klare sig i konkurrencen.

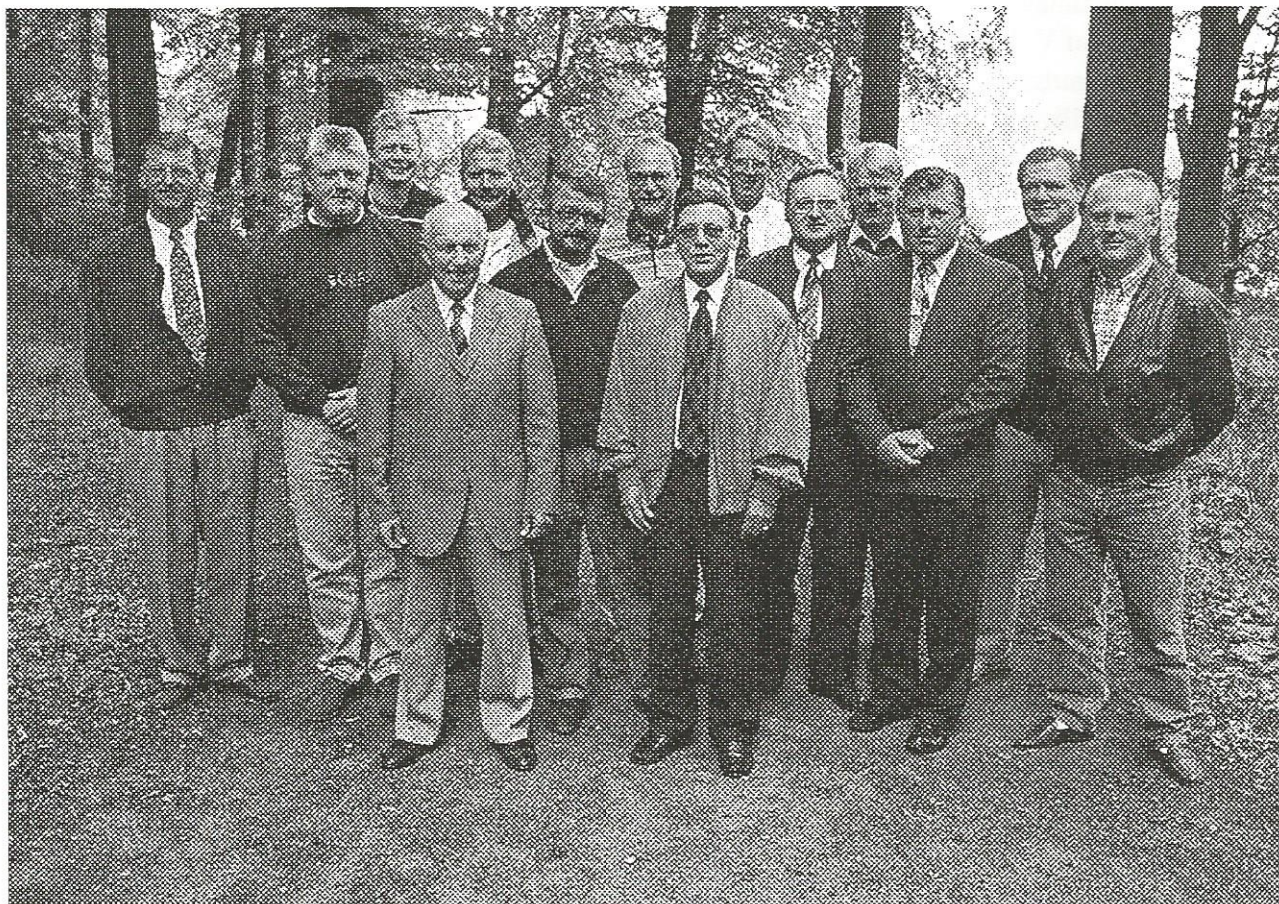
Industrialiseringen har præget faget i væsentlig omfang, men håndværksmæssig kunnen og viden vil der utvivlsomt altid være brug for. Mange har troet, at begrebet "den lille mester" ville forsvinde i udviklingens voldsomme strøm. Det tror vi, der er i faget, ikke på. Den danske VVS- og blikkenslagermester med måske 4-5 mand ansat er til meget stor nytte, og det er karakteristisk, at i en sådan mindre virksomhed er der gennemgående et fortræffeligt forhold imellem mester og svende.

Dette kommer også kunden tilgode, og vi anser det i branchen for meget vigtigt at udbygge tillidsforholdet til forbrugerne. Det er derfor med glæde vi kan konstatere, at begrebet kundepleje idag indgår i vores fortsatte uddannelse, for når en lærling eller en svend kommer ud til en kunde, står han jo som fagets ambassadør og kan skabe en omsætning, der er betydelig større end den, der kommer, når man blot udfører det arbejde, man bliver bedt om.

Hermed er vi nået helt over i markedsføringsproblematikken, hvor det helt aktuelle markedsføringstema "Synlighed og vækst" samt strategiplanlægning omkring branchens fremtidige aktiviteter gør, at installatørerne i dag står godt rustet til en fremtid i stadig udvikling. Der skal til stadighed nytænkes og gøres en ekstra indsats. Vores gode fag har gennem de mange år måttet følge med i en udvikling.

Sådan har det været gennem ethundrede år, og sådan vil det vedblive at være.

Medlemmer anno 1995

Fra venstre ses Steen Andersen, Michael Andersen, Steen Jensen, Orla Therkildsen, Jens Holck Nielsen, Lars Baltzersen, Lars Juhl Nielsen, Leif Jensen, Henning Pedersen, Flemming Sørensen, Jan Hymøller, John Villumsen, Helmuth Pedersen, Preben Devantier.

Medlemmerne Bent Jensen, Jørgen Larsen og Åge Jensen var fraværende under fotograferingen.

Formænd gennem tiderne

H. H. Rauer var foreningens første formand. Han afløstes af L. C. Lohmann der bestred formandsposten med stor dygtighed indtil 1933, da han trak sig tilbage og udnævntes til æresmedlem nr. 2. Det første var P. B. Nissen.

Han afløstes af L. C. Petersen, der afgik ved døden året efter, hvorefter formandsposten blev overtaget af Johs. Nissen, som bestred den i op mod en snes år og også blev formand for Centralforeningen. Den næste formand var kølerfabrikant A. F. Nielsen, som virkede til 1953, da han afløstes af Chr. Holck Nielsen. Poul Flensbak var foreningens formand fra 1959 og blev afløst af Gunnar Dalhoff Knudsen. I 1984 tiltrådte Åge Jensen formandsposten og afløstes i 1990 af Jørgen Larsen. Foreningens nuværende formand, Lars Juhl Nielsen, overtog formandsposten i 1992. Bestyrelsen består iøvrigt af Steen Jensen, kasserer, Flemming Sørensen, sekretær, Åge Jensen og Leif Jensen.